

SZALATNAI REZSŐ: VERSEK

EGY HARKÁLYHOZ

Ó fekete-fehér ragyogó szemű okos madár,
téged énekellek én.
Ma reggel láttalak meg először s most ideírom
eltörölhetetlenül:
te mindannyiunk barátja vagy, kik újért harcolunk.
Aggódó gyümölcsfák és sünként húzódo bokrok közt
röpültél s villant veled két helyen —
piros szín a testeden.
Pici piros kendő, mondtam, s égni kezdett bennem
a jelkép. Lestem feszülten s vártam a hangod harkály;
jött: a fákon gyönyörű éles szilaj csőröd kopogni kezdett,
verted, vágta s meglékelte a korhadtakat, ó édes borzongás,
mely végigfutott bennem látván, hogy villámgyorsan
szeded össze a férgeket.
Ó bölcs madár!
törvényed a Tisztaság és a Rend,
s ezt akarjuk mi is,
mustráljuk a világot,
mint te a rossz fákat e pihenő völgyben;
illess hát szárnyaiddal,
röpülj körül minket,
egy eszme mozgása vagy a gyáva térben
költöm, fiatal harkály!

EGY ÖNGYILKOS MELLETT

Zavaros voltál, sok sár s kevés átszivárgó bizonytalan fény,
szóval ember, jóképű, pufók polgár, vigan rágódtál egy földi dogmán
s egy kövér szakállas Goethe-versen.
Apró puha ujjaidon számlák, bankók, csekkek s reggeli ujságok
vonultak végig, sajnos nem emeltek az édig téged sem,
pedig voltak ilyen vágyaid.
Most egy gázcső örködik fölötted s a kétségbeesés
körötted oszlat már minden bizonytalanságot.
A halálban nincs zavarosság barátom,
te is ime átlátszó tisztaság lettél,
kemény, mint a gyémánt
s elbirhatatlan, mint az igazság.

ŐSZI KIRÁLY

Keserű drága fűi e fintoros vonásokkal hová mégy?
vágyad mivé lett,
merre kószál kardnyelű kedved?
Lekókadnál, mint a kukoricakóró,
pedig mostanában ragyognak a napok

s az angyalok aranylegendákat trombitálnak
 kora hajnaltól késő estig.
 Nem hallgatod őket, nem. Te összeszorult fogakkal
 lankadtan csatázol szived párás folyosóján
 ésizzadó homlokkal nézed, mint isznak hűs mustot
 bolond barátaid, a józanok.
 Honnan jön emberre e korbácsoló komorság,
 mit harsognak az őszi angyalok? Ej, ördög törődjék vele
 Egy rohadt szilvát vágsz az ég felé
 s aztán dobod magad az üres fa alá,
 koronát szövint rád hajlongó ökörnyál
 s te lész az ezüstszájú őszi király,
 kit szünyogok és dongók vesznek körül
 s szived alatt halódnak kényes margaréták.
 Jaj, de jó neked barátom,
 szerelmesed ölere vágyol,
 éber mellét szeretnéd simogatni
 s reményeid úgy hullanak,
 egyenként,
 mint a falevél.

ELBESZÉLÉS ÉS LEÍRÁS. VILÁGNÉZET ÉS KOMPOZÍCIÓ

Irta: LUKÁCS GYÖRGY

Minden költői kompozíció, épp kompozíciós elveiben, világnézetileg a legmélyebben meghatározott. Vegyük lehetőleg egy egyszerű példát. Walter Scott legtöbb regényében — gondoljunk pl. a Waverleyre vagy az Old Mortalityre — a középpontba aránylag középszerű, az ábrázolt nagy politikai harcokban határozatlan embereket állít. Mít ér el ezáltal szerkezetileg? A határozatlan hős a két tábor között áll, a Waverleyben a Stuartok mellett álló skót felkelők és az angol, az Old Mortalityben a puritán forradalom és a Stuart-féle restaurációs kormány képviselői között. A véglet pártok jelentős képviselői így kölcsönösen a hős emberi sorsával hozhatók összefüggésbe: a politikai végletek nagy alakjai ezáltal nemcsak társadalmi-történelmi, hanem emberi szempontból is a költői alakítás tárgyai. Ha Walter Scott valóban jelentős alakjainak egyikét állította volna elbeszélése középpontjába, úgy lehetetlen lett volna azt ellenfelével emberi, cselekményszerű vonatkozásba hozni. A regény „fő és államakció“ maradt volna, azaz egy jelentős történelmi esemény leírása, nem pedig megrázó emberi dráma, amelyben egy nagy történelmi konfliktus minden tipikus képviselőjét a maga kibontakozott emberségében ismerünk meg.

Ebben a kompozíciós módban mutatkozik Walter Scott nagy epikai képessége. Ez a képesség azonban nem tisztán művészi meg gondolásból ered. Maga Walter Scott az angol történelem felfogásában egy „középső“, a véglet irányok közt közvetítő álláspontot foglal el. Walter Scott ugyanolyan mértékben állást foglal a radikális puritánizmussal, különösen annak plebejus áramlatával, mint a Stuartok katholizáló reakciójával szemben. Walter Scott kompozíciójának művészi lényege így Walter Scott politikai-történelmi állásfoglalásának a tükré, világnézetének